

Tijdschrift voor Tandheelkunde

JULI 1936

XLIII JAARGANG AFLEVERING 7

REDACTIONEEL GEDEELTE

DE MAATSCHAPPIJ-VERGADERING

3 en 4 Juli

„Kom over de brug” was de aanmoediging, die de regelingscommissie den leden had toegeroepen, om in de oude stad van Keizer Karel elkaar te ontmoeten, ten einde een programma af te werken, dat naast onderwerpen van professioneelen aard ook aantrekkelikheden van zomerschê allure bevatte.

Bij een honderdtal leden had de afdeeling Gelderland niet aan dooveman's deur geklopt, al zullen niet allen in letterlijken zin over de brug gekomen zijn. Maar er over heen zijn zij naderhand in elk geval geweest en zoo heeft ieder gelegenheid gehad om het nieuwste staal van Nederlandsche ingenieurskunst te bewonderen.

De brug beheerschte zoo zeer de gedachten der Gelderlanders, dat *Berkenbosch Berends* als voorzitter der recipieerende afdeeling in zijn welkomstwoord de Maatschappij een monument noemde waarop de tandheekundige gemeenschap evenzeer trotsch kon zijn, als de stad Nijmegen op het hare en dat haar taak om de vakgenooten nader tot elkaar te brengen op gelijke wijze voortreffelijk vervulde. Met dit vleierend getuigenis konden wij het voorloopig wel doen!

In zijn openingsrede memoreerde *Nord* de herdenking van het 300-jarig bestaan van de Utrechtsche Universiteit en het huldeblijk, door hem namens de tandartsen ter plaatsing in het groot-auditorium aangeboden. Een en ander was hem aanleiding om uit te weiden over de beteekenis van een academische ontwikkeling, niet alleen voor de rechtstreeks belanghebbenden, doch

ook voor de gemeenschap, al dreigde helaas de essentie der veelzijdige vorming onder te gaan in de beperkte sfeer van de vak-school. Te anderder plaatse in dit nummer kan men de voorzitterlijke visie en resulterende beschouwingen aantreffen.

In de natuur moge overal poësie schuilen, op vergaderingen zit aan onschuldige dingen vaak een principieele kant. Zoo b.v. in het voorstel tot wijziging van enkele artikelen van het huishoudelijk reglement. Artikel 11 in zijn nieuwe gedaante zag er zoo rechtschapen uit: er zou met „billijkheid en wenschelijkheid” rekening worden gehouden bij geheele of gedeeltelijke ontheffing van contributie en het D.B. zou in zoo'n geval geheele of gedeeltelijke vrijstelling van de verplichte afdracht van f 25 aan de centrale kas *kunnen* geven. „Wie wil die kan,” zoo luidt een energiek devies, maar wie kan wil nog niet altijd en omdat het D.B. energie niet kan worden ontzegd, zou het wel eens kunnen gebeuren, dat een afdeeling met een daartoe strekkend verzoek nul op 't rekest kreeg, omdat het D.B. de billijkheid of wenschelijkheid voor rekening van de afdeeling liet en niet als algemeen geldig erkende.

Een en ander lokte allerlei bedenkingen uit. In de eerste plaats waren Van der Ven en Berkenbosch begaan met de kas der afdeelingen, die toch al het leeuwendeel der contributies aan de algemeene pot moesten afdragen. Laatstgenoemde wilde uit dien hoofde de afdracht automatisch verlaagd hebben. Voorts was de gehuldigde liberaliteit jegens de afdeelingen niet naar den zin dergenen, die eenvormigheid in de ontheffing wilden betrachten en daarvoor de beslissing juist aan het D.B. opdragen. De voorzitter daarentegen bepleitte het zelfbeschikkingsrecht der afdeelingen, ook al zou het D.B. de motieven niet overnemen, hetgeen tot uitdrukking zou komen in de weigering van vrijstelling van de verplichte afdracht aan de algemeene kas. De praeses kon zich zelfs het geval denken, dat een afdeeling met genoegen deze financieele consequenties voor haar rekening zou willen nemen. Niettemin wenschten Holthaus en Sanders het stellen van algemeene regelen voor fiscale vrijgevigheid op het stuk van contributie, in den vorm van een uiteindelijke beslissing door het D.B. Mr. Nord Thomson prees het repressieve karakter van de voorgestelde regeling, die alleen remmend optreden beoogde zonder nochtans de afdeelingen te binden. Hij kon zich voorstellen dat afdeelingen de vrijheid op prijs zouden stellen om b.v. eereleden vrij te kunnen stellen van het betalen van contributie. Hetgeen Sanders aanleiding was om in de toepassing van het onderwerpelijke artikel

een verkapte vorm van eerlidmaatschap te zien, wat zijn sympathie voor de voorgestelde bepaling niet grooter maakte. De juridische adviseur beschouwde haar meer als een gelegenheid om nuttige leden, op wier behoud men prijs stelde, door verlagings der contributie aan de Mij. te binden.

Zooals men ziet de tegenstelling: autonomie of centralisatie hield de gemoederen geducht bezig. Intusschen werd van verschillende kanten aan het voorstel gevijld. Becker sloeg voor om de vrijstelling van jaar tot jaar te verleen en Sanders wilde billijkheid noch wenschelijkheid in het artikel vastleggen, maar een meer algemeene formuleering in den vorm van „bijzondere omstandigheden” bezigen. Aldus geamendeerd werd het voorgestelde artikel tot wet verheven, niet dan nadat de voorzitter voorspeld had, dat een weigering van de te vragen vrijstelling wel tot de zeldzaamheden zou behooren.

Ook het voorstel inzake wijziging van art. 12 betreffende een verlaagde contributie van pas afgestudeerden gedurende de eerste twee jaren van hun lidmaatschap bleek niet immuun voor vernuftige critiek. Het bracht zelfs vindingrijke afdeelingen in moeilijkheden. Zoo zag Van der Velde voor de afd. Zuid-Nederland periculum in pecunia. Daar had men n.l. om het vergaderingsbezoek van verre te stimuleeren een presentiegeld van f 2.50 ingesteld. Bij het gebruikelijke aantal bijeenkomsten van twee per jaar en een naarstige opkomst van de junior-leden was het financieele voordeel van hun toetreding meteen aan presentiegeld weer verdwenen! Van der Ven nam het op voor den hypothetischen jongen collega, die na het behalen van zijn tandartsdiploma in het buitenland zijn studie voortzet en na voltooiing den gestelden termijn van zes maanden verstreken ziet, zoodat hij niet van de gunstige regeling kan profiteren. De voorzitter wist deze impasse te ontwijken met verwijzing naar de (in het zoeven aangenomen artikel) geschapen gelegenheid tot dispensatie. Hiermede vond, nadat aan de redactie van het artikel nog het een en ander bijgeslepen was, ook dit voorstel genade in de oogen der critici en was de reglementswijziging in kannen en kruiken.

Het woord was thans aan Salomons als voorzitter van de C.Z.C., om verslag te doen van zijn wedervaren naar aanleiding van de voorstellen tot wettelijke regeling van het ziekenfondswezen. Dat de beste boodschap de baas zelf is, bleek reeds uit het begin van zijn uiteenzetting. Toen n.l. bij de periodieke bespreking tusschen het D.B. en de dagelijksche besturen van de Mij. tot bev. der Geneeskunst en van de Pharmacie bleek dat laatst-

genoemden reeds in het bezit waren van een exemplaar van het voorloopig ontwerp werd van de Mij. voor Geneeskunst de toezegging ontvangen, dat men de door haar als rechtmatig erkende tandheelkundige wenschen aan den minister zou overbrengen. Niettemin bleek het betreffende rekest van de Mij. voor Geneeskunst van tandheelkundige smetten vrij te zijn gebleven! Het D.B. vond gelegenheid den minister onze wenschen kenbaar te maken, hetgeen tot gevolg had dat de Mij. in de betreffende staatscommissie vertegenwoordigd kon worden, alwaar de voorzitter van de C.Z.C. voor de tandartsen zitting nam. Aan deze staatscommissie, die ordening moet brengen in de vraagstukken betreffende het ziekenfondswezen, was op korten termijn advies gevraagd om bestaande moeilijkheden te overbruggen. Het bleek niet mogelijk het ziekenfondsvraagstuk in zijn geheel te behandelen; slechts enkele punten werden in bespreking genomen. De aanvankelijke tegenstelling tusschen de Mij. voor Geneeskunst en de Landelijke Federatie tot behartiging van het ziekenfondswezen eindigde in een toenadering toen de Mij. voor Geneeskunst de aanvankelijk geëischte pariteit in de „Centrale Raad” liet varen, wat gevolgd werd door een bereidverklaring van de Federatie om in de Staatscommissie zitting te nemen.

Aan Salomons' verslag zij slechts ontleend, dat de vakverbonden zich verzetten tegen de voorgestelde verplichte aansluiting op grond van het financieel onvermogen van een aanzienlijk deel van de arbeiders om de contributie op te brengen. Daarbij kwam het denkbeeld naar voren om de materiele consequenties geheel of gedeeltelijk aan de gemeenten op te leggen. De vakverbonden waren niet bereid de wettelijke verplichting te aanvaarden. Niet overgenomen werd voorts het voorstel om voor de medewerkers het lidmaatschap van hun beroepsorganisatie verplichtend te stellen, wel echter het voorstel om de contracten der medewerkers te sluiten niet individueel, doch tusschen de ziekenfondsen en de beroepsorganisaties, aan welke contracten ook de niet-leden onderworpen zullen zijn. Het resultaat van de besprekingen was de toevoeging van een minderheidsnota aan het rapport aan den Minister, waarin de Landelijke Federatie den wensch bepleitte om het ziekenfondswezen van wettelijke bepalingen verschoond te doen blijven.

Hoe belangrijk een wettelijke regeling van het ziekenfondsvraagstuk en een eventueel verplichte deelneming ook voor de tandartsen zou zijn, werd toegelicht met de berekening dat bij een welstandsgrens van f 2000,— 6½ miljoen landgenooten en bij een grens van f 3000,— 7½ miljoen personen van de in

totaal 8 miljoen Nederlanders tot de categorie der ziekenfondspatiënten zouden gaan behooren!

Uit de gedachtenwisseling, die zich hierna ontspon, bleek nog dat de Mij. voor Geneeskunst op tactische gronden het verplichte lidmaatschap der beroepsorganisatie voor medewerkers had laten vallen, zoodat elke bona fide practicus recht op toelating zal kunnen laten gelden. Inschrijving van de leden op naam van den tandarts bleek voorshands in de Wet niet voor verwezenlijking vatbaar.

Bij de discussie brak **V a n H a s s e l t** zich tevergeefs het hoofd over de vraag, welke argumenten konden worden ontleend aan het algemeen belang, om door het stellen van een welstandsgrens staatsburgers met een hooger inkomen te beletten van ziekenfondshulp gebruik te maken. Het antwoord van Salomons, dat dit principe reeds in het voorontwerp was opgenomen, vermoedelijk op aandrang van de medici, die de ambtelijke positie van een ziekenfondspraktijk als een bezwaar voelden voor beoefenaren van een vrij beroep, voldeed hem niet; een verbintenis aan een ziekenfonds was toch geen philanthropie. Ook het feit dat alle groepen, behalve de Federatie zich vóór een welstandsgrens verklaard hadden en dit dus geen punt van discussie meer uitmaakte (blijkbaar was binnenskamers reeds veel in kannen en kruiken gedaan) bracht den vrager niet veel nader tot een hem bevredigend antwoord. **V i s s e r** betoogde dat de samenleving belang heeft bij een vrijen artsenstand, die buiten het massawerk van het ziekenfonds gelegenheid moet houden voor een meer individuele hulpverlening, die nu eenmaal niet gegeven kan worden in het tempo dat de ziekenfondspraktijk aangeeft. **S a n d e r s** vulde dit aan met te verklaren dat het een algemeen belang is dat de arts op een behoorlijk peil kan leven, om niet tot minder ethische bemoeiingen af te dalen door materieelen nood gedreven. Daarvoor moest, naast hulpverlening tegen minimale vergoeding, ruimte blijven voor het verlenen van diensten aan meer draagkrachtigen, die deze hulp niet zoo goedkoop kunnen krijgen. Door dit laatste was het eerste mogelijk. **B e r m a n** voerde nog aan dat door het overgroot aantal medewerkers aan de ziekenfondsen zij in de ziekenfondspraktijk alleen onmogelijk een bestaan konden vinden. **M r. N o r d T h o m s o n**, zich bepalende tot het zuiver tandheelkundig aspect, zag in de ziekenfondsbehandeling een verzekering van hulp, die aangepast is aan de uitteraard beperkte eischen van de betreffende volksklassen. Een „millionair” heeft krachtens zijn veel hooger levensniveau voor de instandhouding van zijn gebit behoeften, die in het ziekenfonds niet bevredigd

kunnen worden voor de premie, welke op een verzekering van veel eenvoudiger structuur is berekend. Bijgevolg hoort zoo iemand in dit kader niet thuis. Intusschen was Van Hasselt nòg niet tevreden gesteld.

In het niet-verplichte lidmaatschap van de beroepsorganisatie voor medewerkers zag Berman een bedreiging van de numerieke kracht der Mij. nu de prikkel tot toetreding, gelijk die thans bestaat, in de toekomst zou komen te vervallen. Visser daarentegen kan dit gevaar niet zwaar inzien; de Mij. had ook nog andere bemoeiingen dan alleen het ziekenfondswezen. Liever was hem een organisatie van toegewijde leden, bij geringe getalssterkte dan een groote vereeniging met weinig innerlijke kracht. Met een gedwongen lidmaatschap, zoo meende hij, bewees men de Mij. geen dienst. De voorzitter was echter bevreesd dat bij concentratie tot een zekere élite de Mij. naar buiten niet voldoende gezag zou kunnen ontwikkelen.

Op een vraag van Becker of onder de verplichtingen der ziekenfondsen ook het verschaffen van conserveerende hulp zou worden begrepen, bleek dat dit afhankelijk zal zijn van de financiële kracht der betreffende fondsen, of zij dat al dan niet kunnen bekostigen. Voor al deze kwesties zal de „Centrale Raad” de plaats zijn om naar verwezenlijking van het program van de Mij. te streven; daar zal omtrent het bereikbare in de toekomst de beslissing vallen.

Hiermee waren de werkzaamheden voor den Vrijdagavond afgecloopen. Nadat de aanwezigen in autobussen naar de Waalbrug waren gereden om ook een indruk van de verlichting te krijgen, hield het echtpaar Speenhoff met eenige specimina van zijn eigen repertoire het gezelschap aangenaam bezig aler dansmuziek voor verder middernachtelijk amusement zorgde.

Zaterdagmorgen werd aangevangen met een beschouwing van Loeb, voorzitter van de hoofdstedelijke afdeling, over „sanering naar binnen en buiten”. Mocht, aldus de inleider, de Mij. blijkens haar rapporten en ontwerpen inzake een hygiënische gebitsverzorging van verschillende bevolkingsgroepen haar sociale taak reeds aardig vervuld hebben, tusschen ontwerp en praktische verwerkelijking lag nog de uitvoering. Om daartoe te geraken was in de eerste plaats noodig: propaganda naar buiten ten einde het publiek rijp te maken en op te voeden tot het inzicht, dat een eenmaal gesaneerd gebit waarborg is voor een blijvend goeden toestand, zoo het slechts aan periodieke revisie wordt onderworpen. Het bepleiten van het nut van tandheelkundige be-

handeling had geen zin, indien hierbij niet op voorafgaande gezondmaking als eerste voorwaarde voor succesvolle gebitsconserveering met bescheiden geldelijke offers den nadruk zou worden gelegd. Voor deze propaganda met den klemtoon dus op saneering achtte Loeb het „Ivoren Kruis” als vereeniging van niet-belanghebbenden bij de uitvoering het meest aangewezen lichaam en bepleitte de wenschelijkheid om het karakter van min of meer plaatselijke vereeniging te vervormen tot een organisatie, die althans ook in andere centra dan Rotterdam vertegenwoordigd zou zijn.

Mocht de Mij. lof toekomen voor haar sociaal-tandheelkundige bemoeiingen, voor een succesvolle uitwerking was de algeheele medewerking der tandartsen noodig in dien zin, dat ook zij stuk voor stuk overtuigd waren, dat de verplichting tot saneeren, zooals dit o.a. in het N.P.P.-rapport was neergelegd, op hen rustte. Op dit punt liet de mentaliteit van den individueelen practicus nog veel te wenschen over. Om deze daarvoor rijp te maken was, gelijk hij het uitdrukte, saneering naar binnen noodig. Zonder de bereidheid der tandartsen om de saneering in praktijk te brengen, was naar buiten geen resultaat te verwachten. Alleen met de daad was het bewijs te leveren dat gebitsverzorging binnen het financieele bereik valt van iedereen.

„Saneering” van de geest van medici en medische specialisten was voorts een urgente eisch, opdat niet zooals nu nog vaak het geval is langdurige behandelingen worden ondernomen zonder dat de saneering van het gebit tot een onderdeel van de therapeutische maatregelen wordt gemaakt.

Ten slotte besprak Loeb de gebitssaneering in verband met de sportbeoefening. Al mocht medische sportkeuring reeds een belangrijke plaats innemen in het sportleven, de toestand van het gebit speelt daarbij nog geen rol. Als voorbeeld releveerde hij het krantenbericht, waarin de teleurstellende prestatie van een der Hollandsche deelnemers aan de Olympische wintersportwedstrijden werd toegeschreven aan het feit, dat hij daags te voren een kies had moeten laten trekken! Hier werd het ontbreken van gebitshygiënische voorzorg wel zeer scherp belicht. Spr. vond hierin een aanknoopingspunt om de noodzakelijkheid van gebitssaneering voor sportbeoefenaren bij officials naar voren te brengen. Een gezond gebit in een gezond lichaam was een eerste eisch, vooral bij wedstrijd-spelers. Het was thans een geschikt oogenblik voor de Mij. om ook voor deze groep een systeem te ontwerpen en via sportbonden en sportkeuringsbureaux de gebitssaneering te propageeren en ingevoerd te krijgen. Zoo

noodig was er voor sportlichamen, die over aanzienlijke geldmiddelen beschikken, aanleiding om een zorgvuldige saneering van onvermogen, voor de sportbeoefening waardevolle leden voor hun rekening te nemen, daar dat ook als een sportbelang kon worden beschouwd.

In aansluiting bij deze inleiding bepleitte Pitsch nogmaals zijn saneeringsprincipe, waarbij de patient voor de keuze wordt gesteld: alles of niets. Op grond van zijn gunstige ervaring met deze gedragslijn kon hij zich niet voorstellen dat er nog zooveel van dit z.i. eenig juiste standpunt wordt afgeweken. Saneering omvat niet alleen gezondmaken, maar bovendien prophylactische therapie, het met kleine behandelingen voorkomen van toekomstige caries, ook verbetering van oude vullingen en twijfelachtige wortelbehandelingen. Bij saneering behoorde ook een instructie aan den patient, hoe hij zijn gebit in gezonden staat kan houden door „periodical survey”. Saneering behoefde niet per sé in te sluiten vervanging van gedeeltelijk verloren gegaan kauwoppervlak door prothese. In dat opzicht huldigde hij het standpunt, door Sanders reeds voor jaren verkondigd, dat partieel, maar voldoende kauwvermogen zonder prothetische aanvulling, de voorkeur verdient boven completeering met alle gevaren voor de natuurlijke elementen aan het dragen van een (plaat)-prothese verbonden. Prothetische behandeling zonder conserveering van de resterende carieuze elementen, gelijk de practijk zoo vaak te zien geeft, was heelemaal verwerpelijk.

Tot slot gaf Pitsch enkele cijfers ten bewijze van de doeltreffendheid eener gebitssaneering. Bij 400 periodieke inspecties *) bleken het eerste jaar gemiddeld 0.74 vullingen, het tweede jaar 0.4 vulling noodig. Ruim 1500 patienten, die voorheen elders behandeld waren hadden na saneering aan de Coöperatieve Kliniek resp. 1.10 en 0.65 vullingen per jaar en per patiënt noodig.

Bij de hierop volgende breedvoerige gedachtenwisseling stelde Becker zich met Pitsch op het standpunt, dat behandeling in de ziekenfondsen met succes alleen volgens het totaliteitsprincipe kon worden gedaan. Men had echter ook rekening te houden met het feit, dat bepaalde fondsen de middelen daarvoor niet zouden kunnen opbrengen. In dat geval was krachtens het N.P.P.-rapport te voorzien door alleen de onder A en B genoemde hulp te verleenen en van die sub C en D voorshands afstand te doen. Wanneer echter de Mij. aan de hand van statistisch materiaal,

*) Van saneeringen aan de Coöperatieve Kliniek van de Amsterdamsche Tandheelk. Vereeniging.

als door Pitsch geproduceerd, voortging met te wijzen op het nut van saneering, dan moest het gelukken om de principes eener systematisch rationeële behandeling steeds meer ingang te doen vinden.

Schutte Jr. toonde aan, dat gebitssaneering belangrijke aspecten had, al werd dat in het algemeen nog niet ingezien. Hij wees naar aanleiding van het sportgeval op de saneering van de deelnemers aan de Poolexpeditie van Byrd en achtte dit in analogie met den ongunstigen invloed van een slechten gebitstoestand op de praestaties uit een oogpunt van bedrijfsbelang in de eerste plaats gewenscht voor het personeel aan boord van schepen, die op reis wellicht geneeskundige maar in elk geval geen tandheelkundige hulp kunnen krijgen. Op grond van de psychische reacties van acuut tandlijden noemde hij nog als ander factor, dat de kwalitatief verminderde arbeidspraestatie schade kan opleveren bij verantwoordelijke werkzaamheden. Een schrille tegenstelling inzake hygiene bestond voorts in fabrieken van levensmiddelen, waar het product op de meest zorgvuldige en hygiënische wijze vervaardigd, na de bereiding wordt verpakt door arbeidsters wier gebitstoestand alles te wenschen overlaat. Bederf tijdens het vervoer en later (vooral in tropische streken) moet voor een groot deel aan die besmetting worden toegeschreven. Het was dus een bedrijfsbelang dat de gebitten der arbeiders, die met het product in aanraking komen, gesaneerd worden. De kosten hiervan, door de onderneming te dragen, vormden, naar hij uit eigen werkzaamheden op dit terrein kan weten, een vrij onbelangrijke post op de algemeene bedrijfsuitgaven. Daar stond dan verder nog tegenover het voordeel van minder ziekteverzuim. Ten slotte gispte hij nog het onvoldoende besef bij veel medici omtrent de beteekenis van den gebitstoestand en overschatting van eigen inzicht op tandheelkundig terrein. Flamenhaft wilde dit tekort bij de artsen verhelpen door in Utrecht de medische studenten ook elementaire tandheelkundige kennis bij te brengen. In Groningen en Leiden werd althans iets gedaan, aan de Utrechtsche universiteit, met een volledige opleidingsinstituut voor tandartsen, ont-hield men zich van elke bemoeiing op dit gebied!

Visser trok uit de beschouwingen de conclusie dat het zaak was om de propaganda voor gebitssaneering ook vanuit den materielen gezichtshoek te voeren en met statistisch materiaal aan te toonen dat het loonend is om het gebit te onderhouden. De beteekenis voor de gezondheid is zoo moeilijk aantoonbaar en een pleidooi wordt met zooveel scepsis ontvangen, dat het aanbeveling verdient om op financieele voordeelen van stelsel-

matige verzorging het accent te leggen. In dit verband drong Schutte Sr. er op aan om in het licht te stellen hoeveel tijd en energie voor de bedrijven verloren gaat door den slechten toestand van de gebitten van het personeel. Hij was overtuigd, dat een dergelijk gedocumenteerd betoog meer tot de werkgevers zou spreken dan het belang voor de volksgezondheid, om iets op het gebied van bedrijfsmatige saneering te bereiken.

Een minder opgewekt geluid liet Smits hooren toen hij waarschuwde voor al te groote verwachtingen op het stuk van saneering. Door eigen werkzaamheid aan een groot ziekenfonds onderzocht hij aan den lijve hoezeer ten gevolge van de saneeringspropaganda het werk zich ophoopte en de daaraan werkzame tandartsen overbelast werden. Op den duur moest dit vastloopen. Van der Ven voelde zich gedrongen om op te komen voor de collega's, die niet bij machte waren het standpunt „alles of niets” in te nemen. Hij was overtuigd dat ook zij saneering in hun devies voerden, maar de praktijk kwam helaas beslissend tusschenbeide. Saneeren naar binnen was zijns inziens heusch niet noodig, maar het was eenmaal niet mogelijk elke patient te overtuigen van het nut eener radicale saneering en zoolang het niet gelukte om door propaganda naar buiten de saneering bij het groote publiek ingang te doen vinden, ging het niet aan de collega's die met dit gebrek aan inzicht te kampen hebben, in gebreke te stellen. Pool daarentegen achtte verbetering van het inzicht der tandartsen wel geïndiceerd. De toestand was niet zelden aldus, dat de patient wel, doch de tandarts niet overtuigd was van het nut van saneeren. Daar kwam nog bij dat vele jonge collega's van het bestaan van het N.P.P.-rapport niet op de hoogte waren. Zoolang tandartsen onwetend waren had men niet het recht medici te willen opvoeden tot juiste tandheekkundige inzichten. Ter bevordering van het begrip der jonge collega's wilde hij de C.Z.C. in contracten met ziekenfondsen kennis op dit gebied als eisch laten stellen. Paerl wilde door ruime verspreiding van het rapport met toelichting in dit euvel voorzien en reeds bij de studenten beginnen.

Backer Dirks onderstreepte het propagandistisch karakter van het „Ivoren Kruis”, in tegenstelling tot de vereeniging voor Sociale Tandheekkunde, die naar praktische toepassing streeft. Het „Ivoren Kruis” kon niet anders doen dan in woord en vooral geschrift (brochures) het nut eener goede mondverzorging bepleiten; op het stuk van saneering, als bijzondere vorm, kon het echter niet actief optreden. Had Loeb vooral het leekenelement in de vereeniging beschouwd als kenmerk van onbaat-

zuchtigheid en gezag in de oogen van het groote publiek, zoo moest hij er toch op wijzen, dat bij leeken op duurzame belangstelling voor de bestrijding van het tandbederf niet kan worden gerekend. Met dit ervaringsfeit moest men zich verzoenen en zoo zou het werk van het „Ivoren Kruis” uiteindelijk wel voor rekening komen van hen, die krachtens hun beroep zich voor dit vraagstuk interesseeren. Intusschen had de propaganda voor de schooltandverzorging hem wel geleerd dat de tandartsen niet algemeen het nut ervan inzagen. In dat opzicht onderschreef hij Loeb's betoog, dat er dringend behoefte was aan saneering naar binnen. De betekenis van gebitsverzorging bij de sportbeoefening zou de volle aandacht krijgen van het Ivoren Kruis en hij zegde toe, dat bij gebleken behoefte op het oprichten van sub-vereeningen in andere steden kon worden gerekend.

Van Hasselt ging de schooltandverzorging als saneeringsinstituut bizonder ter harte en hij constateerde met leedwezen hoezeer deze in en door de crisis in de verdrukking was gekomen. Gehoord de resultaten met saneering door Pitsch bereikt, bepleitte hij een intensieve samenwerking tusschen Mij. en Ivoren Kruis om met dit statistisch materiaal, gevoegd bij de resultaten (in cijfers vastgelegd) verkregen met „kleuterzorg” en „nazorg” een brochure in pakkenden vorm te doen schrijven om daarmee bij de autoriteiten een nieuw licht te laten vallen op het nut van de schooltandverzorging.

Berkenbosch Berends achtte het geheele vraagstuk van zooveel belang, met name in verband met de sport, dat hij voorstelde het in alle afdeelingen op de eerstvolgende vergadering te laten behandelen.

Bruske opperde ten slotte het denkbeeld om in analogie met het instituut der bizondere leerstoelen, van Maatschappijwege cursussen over rationeele gebitsverzorging te organiseren. In dit verband vroeg hij meer aandacht voor de publicaties van de Hygiëne-commissie van de F.D.I., die zulks op grond van hun belangrijke inhoud alleszins verdienen.

Ondanks het feit, dat het met de saneering nog niet alles is en zelfs twijfel aan de uitvoerbaarheid-en-masse was geuit, zag de voorzitter vooruitgang. Men mocht niet verwachten, dat op ons gebied in enkele jaren een ommekeer in de mentaliteit tot stand zou komen, gelijk op de basis der prophylactische geneeskunde, saneering in medischen zin gemeengoed is geworden. Bovendien moest men indachtig wezen, dat de tandheelkunde in de oogen van het publiek niet meer waard kan zijn dan dat tandartsen meenen dat zij waard is. In dat opzicht was saneering

naar binnen nog een dringende eisch alvorens naar buiten kon worden begonnen. De praeses gaf Loeb in overweging om de oogst van het debat en het beschikbare statistische materiaal in zijn inleiding alsnog te verwerken voor een latere publicatie.

Als laatste spreker hield Brugman, de vice-voorzitter, een beschouwing over de „noodzaak en samenhang van tandheelkundige tarieven voor de verschillende bevolkingsgroepen”. De vraag aangaande de noodzaak was door de Mij. voor het overgrote deel der bevolking reeds bevestigend beantwoord: voor de categorie die in ziekenfondsen georganiseerd was, bestond reeds geruimen tijd een algemeene regeling. Voor den kleineren middenstand was ook de behoefte erkend en met name was in de hoofdstad door de commissie voor het middenstandsvraagstuk verdienstelijk werk geleverd; een rapport was in voorbereiding waarin ook voor wijderen kring deze materie wordt uitgewerkt. Gegeven de statistisch berekende grootte van deze twee categorieën, waartoe $7\frac{1}{2}$ millioen personen behooren, zou men zich kunnen afvragen of de resteerende groep die nog buiten eenigerlei vorm van tandheelkundige verzekering zal blijven voldoende belangrijk is om ook daarvoor een tariefregeling te treffen.

Ook op deze vraag was volgens den inleider reeds een min of meer bevestigend antwoord gegeven op de zomer-vergadering te Scheveningen, alwaar Visser een causerie heeft gehouden over de honoraria in de particuliere praktijk en een tijdsvergoeding als tariefbepalende actor had voorgestaan. Wat de samenhang der tarieven betreft was in vroeger jaren het particuliere honorarium uitgangspunt naar beneden voor poliklinieken en ziekenfondsen. Thans moet den tegengestelden weg bewandeld worden. Immers de vastgestelde minima voor middenstandsklinieken sluiten aan bij de ziekenfondstarieven, waartusschen voor de goede orde een zekere marge moet bestaan. Aan den wensch naar maxima was dientengevolge moeilijk tegemoet te komen, daar de marge weinig speelruimte toelaat. Inmiddels was aldus voor 80% der bevolking een tarief vastgesteld en volgens Brugman zullen wij er niet aan kunnen ontkomen om ook voor de overblijvende 20% minimum-tarieven vast te stellen, welke dan weer moeten uitgaan boven die voor den kleineren middenstand. De noodzaak daartoe werd eensdeels gedemonstreerd door het verzoek van collega's, die zich in hun particuliere praktijk bedreigd gevoelen door de poliklinieken, anderzijds verlangde men poliklinieken om met behulp daarvan de honoraria in de particuliere praktijk te kunnen handhaven. Voorts werd als argument voor minimum-tarieven niet zelden aangevoerd, dat door „ziddagen”

roofbouw wordt gepleegd op de ter plaatse gevestigde praktijken. Met een primitieve installatie en weinig bedrijfskosten werd tegen lage tarieven voornamelijk prothesewerk van de laatste weggetrokken. De veronderstelde bezwaren van jonge collega's tegen een particulier minimum-tarief bestonden in werkelijkheid niet. Met deze uiteenzetting hoopte Brugman te hebben aangetoond dat er een samenhang tusschen de verschillende tarieven bestond en tevens dat de Mij. weldra tot een uitspraak zal komen van een tarief voor de particuliere praktijk, bij voorkeur plaatselijk, maar over het geheele land geregeld.

Bij de algemeene beschouwingen over dit onderwerp betoogde Sanders, dat de grondslag voor een dergelijk tarief moet zijn het resultaat waartoe men komt, maar ook de wijze waarop, daar men anders met onvergelijkbare grootheden zou werken. Wilde men unificatie in de tarieven nastreven, dan zal als maatstaf moeten worden genomen de beste verrichting. Aldus bezien leek hem meer dan een minimum- een maximumtarief gewenscht, in elk geval niet het eerste zonder het laatste. Voor deze opvatting vond hij steun bij Visser, die alleen gevoelde voor een leidraad bij het bepalen van het honorarium. Pas wanneer daarmee ervaring was opgedaan zou men kunnen komen tot praestatie-tarieven. Met minima kan in geen geval worden volstaan, omdat onder die omstandigheden een collega met een hooger honorarium dan zijn buurman zou moeten aantoonen dat zijn verrichtingen een hoogere belooning rechtvaardigden. Bij een maximum tarief kwam men voor deze weinig verheffende bewijsvoering niet te staan. Intusschen gaf hij de wenschelijkheid toe dat er een eind kwam aan de chaos in de honoraria; deze leidde tot conflicten, wanneer patienten gingen vergelijken en hooger als te duur, maar lager niet als te laag beschouwen. Een eventueel tarief zou rayongewijs moeten worden opgesteld, naast minima tevens maxima, zoomede voorwaarden waarop boven het maximum kan worden gegaan, alles gebaseerd op factoren, aan de ervaring ontleend.

Loeb herinnerde aan de reeds eerder gegeven definitie van een minimum-tarief, zijnde het laagste tarief waarvoor nog behoorlijke hulp kan worden geleverd. Uit dit minimum konden alle andere tarieven worden afgeleid, met als hoofdfactor de voor een verrichting vereischte tijd. Sanders was weliswaar voorstander van een tijdstarief, maar voor een regeling moest men toch resultaten vaststellen die objectief vergelijkbaar zijn b.v. een vulling van bepaalden omvang en hoedanigheid. Wie vlug werkt heeft recht op een hoogere tijdsvergoeding, omdat

hierin de meerdere bekwaamheid tot uiting komt; een uurtarief zou voor den een wellicht te hoog, voor den ander te laag zijn.

Berkenbosch Berends wilde weten hoe een minimum-tarief kon worden beschermd en welke sancties op ontduiking zouden worden gesteld, waarop Kayser hem alle illusie ontnam door pessimistisch te verklaren dat tarieven bestemd waren om ontdoken te worden, zelfs minimum-tarieven! Kranenburg drong (in tegenstelling tot de opvatting van Sanders en Visser) sterk aan op de op de invoering van minimum-tarieven; vooral de jonge collega's hadden deze noodig als compensatie voor hun werk aan klinieken en ziekenfondsen en hadden er daarom juist belang bij om deze niet te ontduken.

De voorzitter erkende het gevaar voor het verlagen van het peil der beste praestaties, dat in een minimum-tarief gelegen is, maar meende dat er niettemin een tarief zou moeten komen voor de groep der particuliere patiënten, temeer als men bedenkt dat deze toch al kleine categorie nog voor een groot deel gevormd wordt door middenstanders met beperkte inkomsten. Visser zag in een eenzijdige regeling van het honorarium-vraagstuk een bedreiging van de particuliere praktijk; de patiënten, die daarin thuis hooren, mochten numeriek weinige zijn, maar desondanks waren zij van groot belang om de tandheekunde als vrij beroep te handhaven. De urgentie lag niet in een minimum-tarief, maar in een regeling over de geheele linie.

Brugman stelde hem gerust; een particulier tarief zou niet alleen minima bevatten, maar de zaak was inderdaad urgent en men moest tot practische resultaten komen. De voorzitter vatte ten slotte de gedachtenwisseling samen, door de conclusie er uit te trekken dat de particuliere praktijk moet worden beschermd met minimum-tarieven, die niet kunnen worden ontdoken; mocht daarbij blijken, dat de geheele tariefkwestie onder het oog moest worden gezien, dan zou dit geschieden.

Bij de rondvraag vestigde Becker de aandacht op de behandeling van een zaak voor een der colleges voor medisch tuchtrecht, alwaar een gedaagde ter verdediging zich beriep op de advertenties door leden der Mij. geplaatst zonder dat deze voor de collegiale rechtspraak waren gebracht. Aangezien deze pas in werking treedt als een klacht wordt ingediend, gaf hij het D.B. in overweging om op het adverteeren een contrôle uit te oefenen. De voorzitter zegde toe voortaan scherp te zullen optreden en advertenties van bepaalden vorm te verbieden, desnoods

gesteund door een uitspraak van de algemeene vergadering om aldus een wapen in de hand te hebben.

• Op een informatie van Berman bleek voorts dat de Mij. adhaesie betuigd heeft op een adres van de Kamer van Koophandel te Amsterdam, betreffende een vereenvoudigde gerechtelijke inning van kleine vorderingen.

Intusschen verlangden de aanwezigen naar de buitenlucht, zoodat de rondvraag verder weinig aandacht genoot.

In autobussen ging het daarna via een gemeenschappelijken koffiemaaltijd in Berg en Dal (een attentie van de Afdeeling Gelderland) naar de „Plasmolen” voor een kopje thee met nautisch divertissement voor de liefhebbers. Een als altijd geslaagd diner vormde het feestelijk einde van de zomersche bijeenkomst. B.